

Kazys Daugėla, 2015.07.24

XI-ojoje Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventėje – pučiamųjų orkestrų žanro renesansas

Besikeičiančios oro sąlygos, intensyvi ir turtinga visą savaitę vykusios šventės programa, įvairūs nuotaikingi renginiai, nepamiršamos emocijos – visa tai ilgam prisimins liepos 6- 12 dienomis Rygoje vykusios XI-osios Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės dalyviai ir svečiai. Šiais metais šventėje dalyvavo rekordinis skaičius atlikėjų - 37 890, šventėje apsilankė apie 200 tūkst. žiūrovų. 2015 metų Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės pagrindinė idėja – raidžių magija. Pati šventė - tai liaudies tradicijų abėcėlė, jungianti raides į žodžius. Todėl latviai galėjo pasakyti garsiai: "Mes esame kartu su daina, šokiu, muzika!" Šventės koncepcijos autorė Inga Krišāne.

Suvienijo visus kuriančius žmones

Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventę sudarė daugiau kaip 50 meninių programų. Be tradicinių: Tautinių šokių šventės „Daugava“ stadione, šventės Vermanio parke, Dainų dienos Mežaparke, Folklorinių ansamblių koncertų, atidarymo ceremonijos Lapkričio 11 d. krantinėje, taip pat buvo šventės dalyvių eitynės iš Laisvės paminklo aikštės, liaudies meno paroda Taikomosios dailės muziejuje, kanklių koncertas, chorų ir pučiamųjų orkestrų konkursai, surengti net du skirtingi pučiamųjų orkestrų vakarai.

Šiemet į programą buvo įtraukti ir du nauji renginiai: šiuolaikinių šokių "Te mēs es@m", ir latvių liaudies instrumentų koklių (latviškų kanklių) muzikos *Mana skārienjūtīgā koksle* koncertai.

Faktai ir skaičiai:

Pirmoji visuotinė dainų šventė Rygoje įvyko 1873 metais (Lietuvoje puse amžiaus vėliau – 1924 m.). Joje dalyvavo 45 chorai, 1003 dainininkai ir 16 muzikantų orkestras. „Jei nebūtų buvę dainų švenčių, nebūtų buvę ir mūsų“, – sako latviai.

Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės vyksta kas penkerius metus nuo 1960 metų. Moksleivių dainų šventė Lietuvoje pradėta periodiškai rengti kaip savarankiškas renginys nuo 1964 metų, priėmus Lietuvos Dainų šventės įstatymą, moksleivių dainų šventės rengiamos reguliariai kas ketveri metai.

2015 m. Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės bendras biudžetas siekė 5,4 mln. eurų, iš kurių 4,2 mln. eurų sudarė valstybės skirtos lėšos, 397.758 € pavyko gauti iš šventinių renginių bilietų pardavimo. Iš švenčių rėmėjų surinkta daugiau kaip 800 000 eurų, įskaitant už prekes ir suteiktas paslaugas. Šventės dalyvių maitinimui buvo numatyta 1.350.000 €, apgyvendinimui - 680.000 €.

Kadangi Lietuvos moksleivių dainų ir šokių švenčių biudžetas tikrai atrodys per kuklus, palyginimui pateikiu 2014 m. įvykusios Lietuvos Dainų ir šokių šventės skaičius: bendras biudžetas siekė apie 2,3 mln. eurų, joje pasirodė apie 37 tūkst. atlikėjų.

Šventės dienoraštis

Keletas šventinių renginių vyko dar šventės išvakarėse. Vienas ryškesnių - liepos 5 dieną, sekmadienį įvykęs sakralinės muzikos koncertas "Malda Latvijai" Rygos Šv. Petro bažnyčioje, kuriame dalyvavo Rygos 6-os vidurinės mokyklos ir Rygos J. Medinio muzikos mokyklos simfoniniai orkestrai, chorai, instrumentiniai ansambliai ir solistai, taip pat Rygos miesto tautinių mažumų moksleivių kolektyvai ir instrumentalistai, kurie pristatė savo kultūrą, pavyzdžiui balalaikas. Koncerte skambėjo gražiausios latvių

liaudies dainų apdailos, kurias aranžavo šių dienų latvių kompozitoriai Raimonds Pauls, Rihards Zaļupe, Kaspars Zemītis, Jānis Lūsēns, Valts Pūce, Raimonds Tīguls, Jēkabs Jančevskis, Kārlis Lācis, Laura Jēkabsone, Jānis Aišpurs, Jevgeņijs Ustinskovs ir Rihards Dubra.

Pirmoji diena: liepos 6 d., pirmadienis

Oficialiai pirmoji Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės diena prasidėjo pirmadienio rytą šventiniu minėjimu ir spaudos konferencija. Rygos I-ose Miško kapinėse vyko tradicinis atminimo renginys, kuriame buvo pagerbti Dainų švenčių judėjimo Latvijoje svarbūs asmenys. Renginyje dalyvavo visų apskričių ir miestų atstovai. Šį proginį renginį organizavo vaikų ir jaunimo centro "Altona" mokinių ir mokytojų kolektyvas. Memorialinėje koplyčioje (Aizsaules gatvė 2A) buvo atneštas nupintas iš gėlių vainikas su Latvijos valstybės kontūro atvaizdu ir uždegtas deglas – tuo pagerbiant kiekvieną mirusį kultūros darbuotoją. Renginį pajvairino vaikų ir jaunimo centro "Altona" varpelių ansamblio ir Londono Karališkosios muzikos akademijos absolvento Mārtiņš Šmaukstelio atliekama muzika.

Latvijos geležinkelių istorijos muziejuje buvo atidaryta moksleivių rankdarbių paroda "Rakstu darbi", kuri veikė visą savaitę. Parodoje buvo eksponuojama daugiau nei 400 kūrinių kolekcijos iš 57 šalies provincijų ir miestų. Iš visų Latvijos regionų sudarytos vertinimo komisijos atrinkti geriausi moksleivių darbai po šventės buvo apdovanoti premijomis. Moksleivių darbuose iš piešimo, tapybos, grafikos, dizaino, tradicinių ir netradicinių rankdarbių, keramikos, medienos, metalo apdirbimo, stiklo apdirbimo ir t.t, turėjo atsispindėti pagrindinė tema – raštas, sakė šio projekto vadovė Areta Raudzepa.

Vidurdienį, seniausiame Rygos parke, Viesturio parke įvyko šventės „Neprarasti šaknų“ (Tikai saknes neatdot) įvadinis renginys, kuriame dalyvavo populiarius Latvijos pop dainų atlikėjas Goran Gora su grupe, Rygos moksleivių ir jaunimo centro rūmų kolektyvai „Tonika“, „Rīga“, „Accolada“, „Uguntiņa“, „Kokle“, mokytojai, žymūs Latvijos muzikantai Uģis Krišjānis, Mārtiņš Miļevskis, Valters Sprūdis ir kiti.

Viesturio parkas (Viestura darzs) - vieta ypatinga, nes čia, 1873 metais įvyko pirmoji visuotinė Latvijos dainų šventė, kurią surengė Rygos latvių draugija. Pagal garsaus Rygos miesto architekto Jānio Frīdriho Baumanio projektą šioje vietoje buvo pastatyta pirmoji Dainų švenčių estrada, šventėje dalyvavo 45 chorai, 1003 dainininkai ir 16 muzikantų orkestras. Šis parkas, liaudies pramintas Viesturdārzs, tradiciškai

tapo Dainų švenčių simboliu, kai 1973 m. liepos 21 d. Latvija šventė pirmosios dainų šventės šimtmetį. Parke įkurtas architektūrinis skulptūrų ansamblis, kuriame įamžinti garsių Latvijos kompozitorių Alfrēds Kalniņš, Emīls Melngailis, Jāzeps Vītols, Jānis Cimze, Jurjānu Andrejs, Emīls Dārziņš ir Pēteris Barisons portretų profili. Sovietmečiu ant memorialo sienos buvo užrašytas šūkis "Menas priklauso liaudžiai", tačiau XX a., 90-ųjų pradžioje pakeistas Latvijos himno autoriaus Kārļa Baumaņa žodžiais "Dievs, svētī, Latviju!"

16 val. *Dailes* teatre įvyko moksleivių liaudies šokių laureatų koncertas, kuriame dalyvavo iš 143 atrinkti 36 geriausi iš visos Latvijos nuo 4 iki 19 metų amžiaus šokių kolektyvai.

Pats reikšmingiausias pirmos šventės dienos renginys įvyko Didžiojoje gildijoje, pagrindinėje Rygos miesto koncertų salėje, kuri pagal reikšmingumą atitiktų Lietuvos nacionalinės filharmonijos Didžiąją salę. Rygos senamiestyje esančioje, nuo karštos vasaros dienos ir daugybės žiūrovų įkaitintoje Lielajā gildē salėje virš trijų valandų vyko moksleivių ir jaunimo simfoninių orkestrų koncertas „Tūkstančio balsų simfonija“. Koncerte dalyvavo 24 mokyklinių įstaigų simfoniniai, kameriniai ir styginiai orkestrai. Kadangi salė negalėjo vienu metu sutalpinti visų 800 jaunųjų atlikėjų, tai orkestrai buvo suskirstyti į šešis jungtinius orkestrus. Programoje skambėjo Latvijos ir pasaulio klasikinės muzikos, taip pat ir šiuolaikinių kompozitorių kūriniai, bei latvių liaudies dainų aranžuotės orkestrui. Koncerto meno vadovas Normundas Dreģis. Mane, kaip klausytoją sužavėjo aukštas jaunųjų muzikantų ir orkestrų dirigentų meninis lygis, didelis orkestrantų skaitlingumas visose instrumentų grupėse, taip pat įdomus, skoningai parinktas repertuaras. Nustebino ir tai, kad daugelis koncerte dirigavusių dirigentų sugeba puikiai orkestruoti simfoniniam orkestrui, patogiai pritaikydami orkestro galimybes jauniems atlikėjams. Kol

kas dar neįsivaizduoja, kad Lietuvos moksleivių dainų šventėje pavyktų suburti tokį kiekį simfoninių orkestrų ir muzikantų iš visos Lietuvos, kaip tai yra Latvijoje.

Antroji diena: liepos 7 d., antradienis

Antrąją šventės dieną nuo 10 val. ryto iki 20 val. vakaro Didžiojoje gildijoje vyko finalinis jaunimo pučiamųjų orkestrų konkursas. Konkurse dalyvavo 23 Latvijos moksleivių pučiamųjų orkestrai, suskirstyti į 3 kategorijas pagal profesionalumą: C, B ir A. Orkestrų darbą stebėjo ir vertino tarptautinė komisija, sudaryta iš Ott Kask (Estija), Helena Sinisalo (Suomija), Kazys Daugėla (Lietuva), Janis Retenais ir Guntis Kumačevs (Latvija).

Pirmasis atrankinis moksleivių pučiamųjų orkestrų konkurso turas vyko šių metų kovo ir balandžio mėnesiais įvairiuose Latvijos regionuose, atrankoje dalyvavo per 40 kolektyvų.

Visiems C kategorijos orkestrams reikėjo atlikti 15 min. trukmės programą. Privalomas kūrinys buvo G.F.Hendelio maršas iš operos „Scipione“. Žemiausioje C kategorijoje varžėsi 8 moksleivių orkestrai. Konkurso rezultatų klausytojai laukė itin susidomėję. Šios kategorijos orkestrams buvo paskirtos net 6 pirmosios vietos ir 2 antrosios vietos, tačiau daugiausiai vertinimo komisijos balų (47,18 iš 50-ies galimų) surinko Madonos miesto vaikų muzikos mokyklos pučiamųjų orkestras „Vivo“, dirigentas Artūrs Kloppe.

B kategorijos orkestrai turėjo paruošti 20 min. trukmės programą. Šiai kategorijai privalomas kūrinys buvo paskirtas labai gražus, charakteringas ir ne visai lenkiškas latvių kompozitoriaus Alfredo Kalninio (1879-1951) „Vėliavų polonezas“ (Karodziņu poloneze), A.Grinberto aranžuotė. Šis kūrinys man pasirodė žymiai sudėtingesnis ir reikalaujantis daugiau profesionalumo atlikti, negu aukščiausios A kategorijos privalomas kūrinys. Tačiau daugelis šios kategorijos orkestrų polonezą atliko meistriškai. B kategorijoje varžėsi 8 moksleivių orkestrai ir taip pat buvo paskirtos 6 pirmosios vietos ir 2 antrosios vietos. Daugiausiai vertinimo komisijos balų (46,32 iš 50-ies galimų) šioje kategorijoje surinko Rygos Pāvula Jurjāna vaikų muzikos mokyklos pučiamųjų orkestras, dirigentas Māris Martinsons.

Aukščiausiosios A kategorijos orkestrams privalomas kūrinys buvo šiuolaikinio latvių kompozitoriaus A.Aitmanio sukurta trijų dalių suita „Tris latviešu tautas dziesmas“, kurioje panaudotos išraiškingos latvių liaudies dainų melodijos. Šios kategorijos orkestrai turėjo paruošti 25 min. trukmės programą. A kategorijoje varžėsi 7 jaunimo orkestrai ir visiems orkestrams buvo paskirtos pirmosios vietos. Tačiau daugiausiai vertinimo komisijos balų (48,83 iš 50-ies galimų) surinko daugkartinis konkursų nugalėtojas, Rygos 6-osios vidurinės mokyklos pučiamųjų orkestras, dirigentas Haralds Bārzdiņš. Šio įžymaus visoje

Latvijoje orkestro konkursinėje programoje buvo pateikta staigmena: M. Ravelio „Bolero“, šiek tiek patrupinta JAV kompozitoriaus ir aranžuotojo Jay Bocook puikiai skambanti pučiamųjų orkestrams versija. H. Bārzdīnšio vadovaujamas kolektyvas išsiskyrė iš kitų preciziškai tiksliai intonavimu, darniu skambesiu, stiliaus pojūčiu, ansambliškuumu, muzikalumu. Orkestras taip pat labai išraiškingai atliko ne tik privalomą kūrinį, bet ir žinomą latvių kompozitoriaus Imanto Kalniņšio kūrinį, aranžuotą J. Raslavs iš muzikos kino filmui „Vējeli, pūsk!“ (Pūt, vėjini!). Orkestrui nuo pat įkūrimo 1975 m. vadovauja Hāralds Bārzdīnš. Šiuo metu pagrindiniame orkestre (jų yra trys) groja apie 50 muzikantų, daugiausia Rygos 6-osios vidurinės mokyklos auklėtiniai ir buvę moksleiviai, amžius – nuo 10 iki 25 metų. Šis kolektyvas garsus ne tik Latvijoje, yra daugelio Europos šalių festivalių dalyvis ir konkursų nugalėtojas. Haralds Bārzdīnš džiaugėsi, kad miesto valdžiai bei visuomenei pavyko įrodyti orkestre grojančių jaunuolių perspektyvas. Kasmet į orkestrą nori patekti apie 150 moksleivių, priimama tik 30. Tėvai labai suinteresuoti, kad jų vaikas grotų šiame kolektyve, nes čia ugdomos visapusiškos asmenybės.

Antradienį nuo 12 val. Tarptautiniame parodų centre Kipsaloje vyko šiemet į programą pirmą kartą įtrauktas naujas renginys: šiuolaikinių šokių koncertas „Te mēs es@m“, kuriame dalyvavo apie 2000 moksleivių modernaus šokio grupių šokėjų. „Tai koncertas, tam tikru mastu eksperimentas. Šokių šou renginyje moksleiviai turėjo galimybę pademonstruoti šiuolaikinio šokio įvairovę ir savo unikalų kultūrinį pasaulį, su kuriais susiduria mūsų kartos jaunimas: mobilūs telefonai, planšetės, kompiuteriniai žaidimai. Pabandėme suderinti modernias technologijas ir šokį“ - sako koncerto vadovas Valters Sīlis. Specialiai šiam koncertui muziką su vaizdo projekcijomis sukūrė ir atliko grupė „Instrumenti“. Koncerto meno vadovė Edīte Ābeltiņa, scenografė Ieva Kauliņa.

Trečioji diena: liepos 8 d., trečiadienis

Nuo 10 val. iki 20 val. Rygos latvių bendruomenės rūmuose ir Latvijos Jāzepo Vītolo muzikos akademijoje vyko chorų konkurso finalas. Visose kategorijose varžėsi 73 Latvijos moksleivių chorai, praėję atrankinį turą. Chorų pasirodymus vertino žiuri dirbanti trijose sudėtyse. Mišriųjų chorų meistriskumą vertino Māris Sirmāis (žiuri pirmininkas), Ēriks Ešenvalds, Lauris Goss, Jānis Liepiņš ir Ilze Arne. 5-9 klasių moksleivių ir apjungtus 5-12 klasių moksleivių choras, o taip pat ir mergaičių choras vertino žiuri sudaryta iš Arvīds Platpers (žiuri pirmininkas), Kaspars Ādamsons, Andris Sējāns, Irēna

Nelsone, Andris Veismanis. Berniuku chorus vertino Jānis Erenštreits (žīri pirmininkas), Jānis Ozols, Jānis Baltiņš, Ansis Sauka ir Selga Mence.

Ši diena buvo daugiau skirta latvių liaudies muzikai, folklorui pristatyti. Nuo 11 val. iki 17 Latvijos Etnografiniame muziejuje po atviru dangumi vyko individualių iš visų Latvijos regionų folkloro grupių koncertai pavadinimu „Riti raiti“.

Sovietiniais laikais pastatytame aukščiausiame ne tik Rygoje, bet ir visose Baltijos šalyse dangoraižyje

īrengtoje koncertu salēje „Ryga“ 18 val. vyko liaudies muzikas koncertas “Lai balstiņas tālu skan!”. Stalininēs epochos architektūrinio paminklo atnaujintoje salēje koncertavo moksleivju folkloriniai dainu ir šoku ansambliai, kaimo kapelos, kokliu, mušamuju ir juvairiu instrumentiniu ansambliu kolektyvai iš visu Latvijos regionu. Koncerte skambėjo populiariausios latviu

liaudies dainos, buvo pristatomas skirtingų regionų kultūrinis paveldas: tautiniai šokiai, dainos, rūbai, pasakojimai, pokštai ir kt. Atskiri kolektyvai buvo išradingai pajungiami vienam sumanymui, turiniui. Daug pagiriamųjų žodžių nusipelno koncerto vedėjai Jolanta Strikaite – Liepiņa ir Jānis Strazdiņš, kurie betarpiškai bendraudami su publika, puikiai dainuodami gražiais balsais liaudies dainas, pokštaudami liaudies žaidimus, sukūrė jaukią atmosferą.

Koncerto pabaigoje su pakartojimu skambėjo šiam koncertui specialiai sukurtas naujas kompozitoriaus Valdo Zilverio 4 dalių kūrinys "Danco, danco Tu, saulīte!", kurį atliko visi liaudies muzikos koncerto dalyviai. Po koncerto kompozitoriaus V.Zilverio paklausiau, kurio Latvijos regiono liaudies dainas naudojo. Kompozitorius atsakė, kad pats kūrė originalią muziką artimą liaudies melodijoms, naudodamas tik liaudies žodžius. Koncerto meno vadovas Jānis Grigalis, muzikinis vadovas Valdis Zilveris, scenografas Reinis Suhanovs, projekto vadovė Antra Strikaite.

Be to, trečiądienio vakare tradiciškai buvo surengta XI-osios Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės atidarymo ceremonija Lapkričio 11-osios dienos krantinėje, kur susirinko dešimtys tūkstančių šventės dalyvių, mokytojai, vadovai ir dirigentai. Šventės atidarymo koncertas buvo tarsi visos Dainų šventės trumpa apžvalga. Koncerte dalyviai nenutrūkstamai keitė vienas kitą, pristatydami susirinkusiai miniai šventės simbolius ir atributiką, visus vykstančios šventės renginių meno formas ir žanrus, kurie vyko visą savaitę Rygoje. Koncerto dalyvius ir susirinkusią minią pasveikino Latvijos ministrė pirmininkė Laimdota Straujuma, Švietimo ir mokslo ministrė Mārīte Seile ir XI-osios Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės

atsakingoji direktorė Agra Bērziņa. Daugiausiai aplođismentų buvo skirta koncerto pabaigoje populiaraus latvių dainininko Renāra Kaupera atliekamai patriotinei dainai „Mana dziesma“ (Mano daina). Renginį užbaigė kitoje Dauguvos upės pusėje į dangų paleisti spalvingi fejerverkai.

Ketvirtoji diena: liepos 9 d., ketvirtadienis

XI Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės programą pajvairino net du atskiri koncertai skirti pučiamųjų orkestrų žanrui. Ketvirtadienio vakare Tarptautiniame parodų centre Kipsaloje vyko pučiamųjų instrumentų orkestrų koncertas „*Taures sauc*“ (Trimitai kviečia). Koncerte dalyvavo 41 orkestras - 1600 atlikėjų iš visos Latvijos. Virš dviejų valandų vykusioje šou programoje skambėjo originali latvių kompozitorių muzika, liaudies dainų, klasikinių ir populiarių kūrinių aranžuotės.

Koncerte pasirodė jungtiniai ir geriausi Latvijos moksleivių orkestrai, maksimaliai pristatydami pučiamųjų

instrumentu galimybes, pademonstruodami įspūdingas orkestrų defiladas ir marširavimo pasirodymus, kurie Latvijoje pastaraisiais metais sparčiai išstobulėjo. Kiekvienas regionas atliko trijų arba keturių kūrybinių programų, specialius šokėjų pasirodymus. Nedidelės pertraukėles tarp nuolat besikeičiančių orkestrų ir šokėjų užpildė Latvijos Respublikos nacionalinės gvardijos jaunimo pučiamųjų orkestras, dirigentas Andis Karelis ir vyrų choro „Vilki“ jaunieji dainininkai. Klausiausi labai įdėmiai šio nuotaikingo orkestro, mane, kaip klausytoją džiugino aukšta atlikimo kokybė, darnus ir kokybiškas jungtinio moksleivių orkestro skambesys. Matyt, uždaroje erdvėje vykusiame renginyje buvo geresnės įgarsinimo techninės galimybės, kūrybiškai panaudotos šiuolaikinės audiovizualinės priemonės. Specialiai šiam renginiui buvo sukurti žaismingi animaciniai vaizdo klipai, susiję su dūdomis. Netgi visiems šio koncerto dalyvavusiems dirigentams buvo sukurti specialūs choreografiniai judesiai, pajvairinę renginio nuotaiką. Šios išradimai spalvingos programos koncepcijos autorė, choreografė, šokių mokytoja ir vadovė Ilze Līviņa. Projekto vadovas Egils Šķetris.

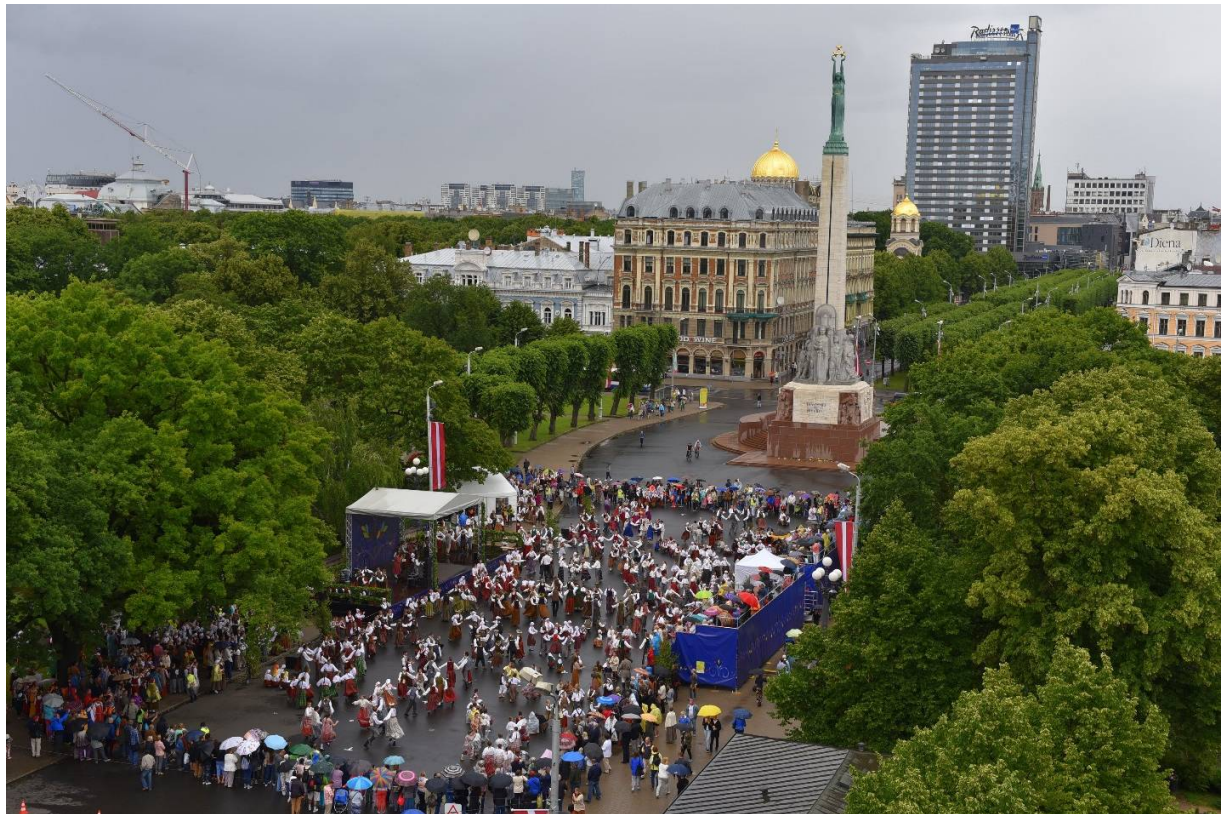
Koncerto išvakarėse užkalbintas šventės vyriausiasis dirigentas, ilgametis orkestro „Auseklītis“ vadovas Haralds Bārzdīņš su pasididžiavimu pabrėžė, kad per paskutinius metus Latvijoje pastebimai išaugo pučiamųjų orkestrų lygis: „jeigu anksčiau kaimiškuose rajonuose medinių pučiamųjų instrumentų grojime, tokių kaip klarnetų, saksofonų buvo jaučiamas diletantizmas, mokytojų ir dirigentų trūkumas, tai dabar šis klausimas jau išspręstas. Į pūtikus jau žiūrima pagarbiau dėl aukšto orkestrinio grojimo lygio. Susitikimų

metu su žymiais dirigentais, profesionalais iš kaimyninių šalių, kasdieniniuose pokalbiuose jie sako, jūs daug padarėte, esate toli pažengę - man džiugu girdėti.“ „Šiuo metu didelį rezonansą įgavo judantis orkestras. Koncerte Kipsaloje mes parodysime, kaip orkestrai gali groti ne vien statiškai, bet ir darydami įvairius judesius. Mes atsisakėme stacionarių pultų natoms, orkestrai tapo mobilūs, vienu metu mes grodami galime apjungti ir šokį, choreografiją“ – taip pakomentavo koncertą „Trimitai kviečia“, šios programos meno vadovas ir vyr. dirigentas Haralds Bārzdīņš.

Latvijos Jāzepo Vītolo muzikolas akademijoje 19 val. skambėjo folkloro konkurso laureatų koncertas "Gudru ņēmu padomiņu".

Penktoji diena: liepos 10 d., penktadienis

10 val. prie Laisvės paminklo vyko folklorinių grupių koncertas "Rotaļu raksti". Programoje dalyvavo 21 Latvijos folkloro kolektyvas, šokantys ir dainuojantys populiarių latvių liaudies šokį „Rotaļa“. Rotala yra viena iš folkloro demokratiškiausių žanrų, nes joje gali dalyvauti neribotas skaičius dalyvių, dainuoja, juda, kalba, vaidina ir dažnai prisitaiko prie kiekvienos situacijos improvizuodami ar žaisdami.

Penktadienio vakare, šiek tiek linojant, aikštėje prie Laisvės paminklo įvyko didingas pučiamųjų instrumentų orkestrų *defile* programos koncertas. Priminsiu, kad "*défilé*" prancūziškai reiškia "paradas"; "*défiler*" -- žygiuoti.

Nuotaikingą, beveik dvi valandas trukusią šou programą pristatė 9 geriausi marširuojantys Latvijos moksleivių orkestrai ir šokėjos. Dėl suprastėjusių oro sąlygų nedalyvavo tik trys jaunesniojo amžiaus kolektyvai. „Latvijos moksleivių pučiamųjų instrumentų orkestrų *defile* – orkestrų atliekama muzika su judesiu, kaip atskiras žanras pasirodė 2002 metais ir nuo tada tapo tradicine, neatsiejama įvairių festivalių vykstančių Rygoje dalis. Pučiamųjų orkestrų *defile* yra patrauklus reginys žiūrovams, miesto svečiams,

paliekantis neišdildomą įspūdį. Tai lyg nedidelis spektaklis, kuriame orkestras turi ne tik gerai groti, bet ir daryti įvairius choreografinius piešinius, vaikščiojimus. Visa tai reikalauja iš muzikantų ir vadovų įdėti dvigubai daugiau darbo, tačiau rezultatas – nepakartojamas“, sakė instrumentinės muzikos projektų vadovas Egils Šķetris.

Tuo pačiu metu 19 val. Rygoje vyko dar vienas įdomus renginys. Didžiojoje gildijoje pirmą kartą į moksleivių dainų šventės programą buvo įtrauktas naujas renginys: latvių liaudies instrumentų koklių (latviškų kanklių) muzikos koncertas *Mana skārienjūtīgā kokle*. Dviejų valandų trukmės koncerte dalyvavo daugiau kaip 200 jaunųjų atlikėjų iš visos Latvijos.

Visą penktadienį vyko daug įvairių koncertų Rygos miesto gatvėse, Botanikos sode, poilsio komplekse Lido ir prie kultūros rūmų Ziemeļblāzma.

Šeštoji diena: liepos 11 d., šeštadienis

Īspūdingame liaudies šokių spektaklyje šeštadienį dalyvavo 684 tautinių šokių kolektyvai su 18 339 šokėjais iš visos Latvijos kampelių, iš kurių 1400 dalyvavo 8 choreografinėse scenose, koncerte buvo galima išvysti paruoštus 28 masinius šokius. Tautinių šokių koncertas pavadinimu „Važiuojame vaivorykštės pasitikti“ *„Līdz varavīksnei tikt“* vyko Rygos stadione „Daugava“ nuo 11 val. Stadione talpinančiame virš 5 tūkstančių žiūrovų (prieš rekonstrukciją talpino virš 10 tūkstančių žiūrovų), specialiai buvo pastatytos didelės autobusų imitacijos, kurios ne tik uždegė priešais publiką esančią krovinių traukinių stotį, bet ir puikiai techniškai pasitarnavo didelių šokėjų srautų suėjimams bei išėjimams. Kūrybiškai buvo išvystyta koncerto idėja, ryškiai atspindėdama patriotiškumo, tradicinės šeimos vertybes. „Koncerto idėja yra istorija apie mažą mergaitę Artū, kuri nori pasiekti vaivorykštę - keliaudama autobusu patiria nuotykius ir svajones, išgyvena savo augimą. Pirmą kartą koncerto eiga buvo papildyta specialiomis choreografinėmis scenomis, kur šokėjai ne tik šoko, bet ir dainavo“, kalbėjo viena iš šio koncerto meno vadovių Indra Ozoliņš.

„Prieš šventę vykusiose tautinių šokių atrankose dalyvavo įvairaus mokyklinio amžiaus 27.500 šokėjų, atrinkome maždaug 16 500 šokėjų. Renginyje taip pat dalyvavo ir ikimokyklinio amžiaus vaikų šokių kolektyvai. Vyresnio amžiaus moksleivių tautinių šokių kolektyvams reikėjo išmokti 4 privalomus ir vieną pasirinktą šokį. Visi liaudies šokiai buvo susieti viena tematika. Šių metų šokių šventei buvo akcentuota augimo tema. Pavyzdžiui šokis „Duona auga“ (Maize aug). Kiekvienas šokių kolektyvas privalėjo pasirodyti savo regiono tautiniais kostiumais. Atrankiniuose turuose į tai buvo labai griežtai atsižvelgiama. Kolektyvo pasirodymui iš 50 vertinimų balų, net 10 balų buvo skirta tautiniam kostiumui. Šį kartą puikiai jautėsi šokėjai šokdami ant gerai, kokybiškai įrengtos stadiono dangos, kuri neslidi ir nesuslampa – kalbėjo vienas iš šio koncerto meno vadovų Agris Daniļevičs.

Vienas iš svarbiausių ir emocionaliausių koncerto epizodų buvo improvizuotos futbolo rungtynės, kuriose vyriausiuoju teisėju buvo paskirtas pats koncerto meno vadovas Agris Daņilevičs. Šio epizodo finale visi šokėjai kartu su „futbolininkais“ laimingi ir didžiudamiesi giedojo Latvijos himną.

Koncerto programos lankstinukas ir visa šio koncerto atributika labai kūrybiškai buvo susieta su autobuso keleivio biuleteniu: kelio ženklai (konceptijos autoriai) Arta Melnalksne, Inga Cimiņa ir Ēvalds Ābelskalns, maršrutų sudarytoja (režisierė) Inga Cipe, vairuotoja (projekto vadovė) Ilze Mažāne, navigacija (meno vadovai) Indra Ozoliņa, Inga Pulmane ir Agris Daņilevičs, žemėlapių sudarytojas (scenografas) Reinis Suhanovs, kasininkas (organizatorius) Latvijos Nacionalinis švietimo centras, biuletenų kontroleriai (aiškštės asistentai), šturmanai (šokių vyr. vadovai).

Septintoji diena: liepos 12 d., sekmadienis

Kaip ir Lietuvos dainų šventėse, taip ir XI Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės metu, pučiamieji orkestrai dalyvavo švenčių kulminacija tapusiose visų dalyvių eitynėse „Ābēcēdē...uūvēzēžē“, bei baigiamajame šventės koncerte Miško parke sekmadienį, liepos 12 d.

Nepaisant to, kad iš vakaro, šeštadienį vykusioje generalinėje baigiamojo šventės koncerto repeticijoje jaunesnio amžiaus vaikai pradėjo prarasti sąmonę dėl

nuovargio, nualpo, net buvo paguldytų į ligoninę, o naktį oficialiai buvo atšauktos eitynės, - jos vis dėlto įvyko, suburdamas tūkstančius jaunųjų šokėjų, dainininkų, muzikantų ir jų vadovus. Apie tai labai plačiai rašė Latvijos žiniasklaida, ypač rusiškoji, tuo norėdami užgožti gerai suorganizuotą ir pavykusią šventę. Dalyviai apsirengę tautiniais kostiumais, ėjo susikibę rankomis ir linksmi dainavo, bei šoko pasipuošdami šventės vainikais ir puokštėmis gėlių. Žiūrėti eitynių kurios vyko dviem srautais Rygos miesto gatvėse gausiai susirinko žiūrovų, kurie palaikė žygiuojančius šventės dalyvius širdingais plojimais ir šventine nuotaika. Eitynėse dalyvavo ir pirmą kartą oficialiai savo tautai pasirodė naujasis Latvijos prezidentas Raimondas Vėjuonis su žmona Iveta, abu pasipuošę tautiniais rūbais. Pasak organizatorių, eitynėse dalyvavo maždaug 98% visų moksleivių dainų ir šokių šventės dalyvių, savanoriškai pareiškę norą jose dalyvauti.

Sekmadienį 19 val. vakaro didžiojoje lauko estradoje Mežaparkē įvyko baigiamasis šventės koncertas „Manā dziesmā tu...“. Dviejų su puse valandos trukmės koncerte dalyvavo 331 moksleivių chorai - 13 000 dalyvių, 28 pučiamieji orkestrai – 900 dalyvių, 43 folkloro ansambliai - 800 dalyvių, užsienio latvių meno kolektyvai. Po įvykusio incidento ir nutrauktos generalinės repeticijos buvo nuspręsta sutrumpinti baigiamojo koncerto programą, tačiau buvo išimtas iš programos tik vienas numeris: iš trijų kūrinų skirtų jungtiniam pučiamųjų orkestrų pasirodymui, beliko tik du. Įspūdingame 13 000 vaikų ir jaunimo balsų chore dainomis buvo iškeltos latvių tautos tradicijos, tokios vertybės kaip šeima, meilė. Šalia visų darniai suskambėjusių dainų, norėčiau pažymėti, kad koncerto pabaigoje atlikta latvių kompozitoriaus Martino Brauno ir latvių legendinio poeto klasiko Rainio patriotinė daina „Saulē, Perkūnas, Daugava“ atsistojus

20 tūkstantinei žiūrovų miniai buvo pakartota. Įdomu, kad ne vienoje Latvių dainų šventėje skambėjusi šios dainos melodija dabar dažnai skamba ir Katalonijoje. 2014 m. dainos melodija panaudota oficialiai pripažintam Katalonijos nepriklausomybės himnui *L'arais es Hora* (Dabar yra laikas), žodžius parašė kataloniečių poetas. Koncerte taip pat dalyvavo žinomi dainų autoriai, kompozitoriai R.Pauls, M. Braun, atlikdami savo kūrinius fortepijonu kartu su K.Lačio vadovaujamu instrumentiniu ansambliu, akompanuojančiu chorams. Man paliko gerą įspūdį latvių liaudies dainų išdailos chorams, skoningos, melodingos, jaunimui gerai įsimenančios, ne per daug sumodernintos. Matyt, tam turėjo įtakos balsavimai, parenkant repertuarą. Norintiems patekti į dainų šventę chorams reikėjo išmokti 23 dainas ir Luvijos nacionalinį himną, vertino kompetetinga žiuri atrankinių turų metu. Baigiamojo šventės koncerto „Manā dziesmā tu...“ meno vadovai Gints Ceplenieks ir Edgars Vitols, režisierė Mirdza Zivere, vyr. dirigentas Janis Erenštreits.

XI-osios Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės metu Vermanės parke vyko liaudies amatininkų darbų mugė *Burtiski Burvīgais Burziņš*, buvo realizuotas projektas «Mēs rakstām sevi Dziesmu svētkos» vaikams ir jaunimui su negalia.

Visus moksleivių dainų ir šokių šventės renginius tiesiogiai transliavo Latvijos Nacionalinis radijas ir televizija, plačiai ir operatyviai atspindėjo visa žiniasklaida. Daugiau informacijos apie įvykusią XI-ąją Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventę galima rasti adresu: www.dziedundejo.lv.

Pučiamųjų orkestrų žanro renesansas Latvijoje

Man teko dalyvauti Latvijos mokyklinių pučiamųjų orkestrų finalinio konkurso vertinimo darbe Rygoje prieš 10 metų, kai vyko IX-oji Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventė. Pastebėjau, kad per praėjusį dešimtmetį Latvijoje ryškiai pakilo orkestrų meninis lygis. Orkestrų skirstymas į kategorijas pagal konkursinio kūrinio lygį yra seniai pagrįstas ir praktiškai naudojamas metodas. Skirtingai negu Latvijoje,

Lietuvos pučiamųjų orkestrų čempionatai vyksta kasmet, juose dalyvauja penkių kategorijų įvairios sudėties orkestrai ir ne tik mokykliniai. Latvijoje populiarūs tik koncertiniai mišrios sudėties orkestrai (*symphonic bands*). Kasmetiniai Lietuvos pučiamųjų orkestrų čempionatai Panevėžyje yra atviri ir kitų šalių orkestrams, todėl dažnai į Panevėžį atvyksta rungtis ir broliškos Latvijos pučiamųjų orkestrai. Visada atvykę į Lietuvos orkestrų čempionatą Latvijos orkestrai būna rimtai pasiruošę ir laimi aukščiausias prizines vietas. Tai pat skiriasi ir abiejų šalių konkursų vertinimo kriterijai. Latvijos pučiamųjų orkestrų konkurse dalyvaujančiam orkestrui surinkusiam 45-50 balus, suteikiamas I-ojo laipsnio diplomas su pagyrimu, surinkusiam 38-44 balus – I-mo laipsnio diplomas, 32-38 balus – II-ro laipsnio diplomas ir 25-32 balus – III-čio laipsnio diplomas. Tokiu būdu Latvijos pučiamųjų orkestrų konkurse beveik visiems dalyvaujantiems orkestrams yra galimybė tapti prizininkais.

Apie Latvijos orkestrų muzikavimo lygį galima pasakyti daug pagiriamųjų žodžių: didžioji dalis orkestrų groja "švariai", lankstus dinamikos diapazonas, gana išraiškingai atlikti įvairiausi štrichai, tarp jų ir tie, kurie būdingi lengvajai muzikai, džiazui. Paliko gerą įspūdį visų matytų Latvijos orkestrų dirigentų aukštas profesionalumo lygis, tvarkingas, operatyvus visų muzikantų suėjimas į sceną ir išėjimas. Neteko matyti moksleivių orkestruose kartu grojančių mokytojų, samdytų profesionalų, kaip tai dar kartais pastebima vykstančiuose Lietuvos pučiamųjų orkestrų čempionatuose, dalyvaujant kai kuriems „gudresniems“ vaikų muzikos mokyklų orkestrams – galima abejoti tokios konkurencijos sąžiningumu.

Vertinant visą praėjusį konkursą ir prognozuojant Latvijos pučiamųjų orkestrų ateitį, galima pasidžiaugti, kad tarp muzikuojančiųjų yra daug gražaus, talentingo jaunimo, tame tarpe didelį procentą orkestruose sudaro mergaitės grojančios įvairiausiais pučiamaisiais ir mušamaisiais instrumentais. Orkestrai imasi vis įvairesnio repertuaro, naudojami originalia Vakarų autorių muzika pučiamųjų orkestrams. Gal būt, kiek problemiškas vis dar tebėra nacionalinio repertuaro klausimas. Dar iki nepriklausomybės atkūrimo Baltijos šalyse pučiamųjų orkestrai ėmė sparčiai nykti ir išgyveno sunkų laikotarpį. Neabejotina, kad procesą sąlygojo bendros sovietmečio sistemos griuvimas. Lietuvoje gerokai anksčiau, negu Latvijoje ar Estijoje buvo laiku susigriebta atgaivinti moksleivių pučiamųjų orkestrų žanrą dėka R.Vilio ir jo bendražygių iniciatyvos prieš 15 metų. Tačiau dabar akivaizdžiai matyti, kad latvių moksleivių orkestrai darosi vis stipresni, skaitlingesni. Prie šio progresyvaus proceso labai prisideda, didelį indėlį įneša Latvijos Nacionalinis švietimo centras (NPI), tiesiogiai pavaldus Latvijos švietimo ir mokslo ministerijai. Už instrumentinės muzikos žanro plėtrą Latvijos švietimo ir mokslo ministerijai pavaldžiose mokyklose yra atsakingas vyr. referentas Egils Šķetris ir du jam talkinantys padėjėjai. Tačiau tokių etatų Lietuvos švietimo sistemoje dar neteko girdėti. Lietuvoje šiuo metu nusistovėjusi tvarka kultūros ir švietimo darbuotojus vadinti specialistais. Už mėgėjiškų pučiamųjų orkestrų veiklą Lietuvoje atsakingam darbuotojui Lietuvos liaudies kultūros centre yra skirta tik 0,5 etato, nors pučiamųjų orkestrų Lietuvoje yra žymiai daugiau negu Latvijoje ir tuo labiau Estijoje. Problema yra Lietuvos švietimo reformoje, kuri apmokestino popamokinį moksleivių lavinimąsi. Nėra ir mokyklose dirbančių menininkų skatinimo sistemos. Kai bendrojo lavinimo mokyklai trūksta pinigų, tai meno kolektyvams jų visai nelieta. Anksčiau, pavyzdžiui, muzikos mokyklose buvo privaloma turėti chorą ar orkestrą, dabar – nebūtinai. Kultūros ministerijai moksleivių meno kolektyvų veikla nepriklauso, nors mokyklų meno kolektyvai dalyvauja ir didžiosiose dainų šventėse. Visas šias problemas kaimynams latviams pavyksta spręsti žymiai geriau.

Lietuvoje Dainų ir šokių švenčių tradicijos išsaugojimu ir puoselėjimu rūpinasi Lietuvos liaudies kultūros centras, Latvijoje – Latvijos liaudies meno centras ir Dainų švenčių fondas, Estijoje – Estijos dainų ir šokių švenčių fondas. Latvijoje moksleivių dainų ir šokių šventes organizuoja Latvijos Nacionalinis švietimo centras, o Lietuvoje moksleivių dainų ir šokių šventės organizavimas yra pavestas Nacionalinei M. K.Čiurlionio menų mokyklai.

Kuo mes panašūs į latvius? – paklausiau XI Latvijos moksleivių dainų ir šokių šventės direktorės, Latvijos Nacionalinio švietimo centro direktoriaus pavaduotojos Agra Bērziņa: „Nedrįsčiau pradėti nagrinėti etninių ar istorinių panašumų, bet, kad panašūs giliomis muzikavimo tradicijomis, teigti galima drąsiai. Visi puikiai žinome, kad Lietuvos, Latvijos ir Estijos „dainuojančios revoliucijos“ priartino mūsų kraštų laisvę. Dainų šventės, vykstančios nuo praėjusio amžiaus iki šių dienų, tapusios UNESCO nematerialaus kultūrinio paveldo dalimi, ryškiai iliustruoja, kokią didelį indėlį trys Baltijos tautos įneša į pasaulio kultūrą,“ – sakė ji.